

Datum 2024-09-17

FI dnr 24-1281

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ändringar i föreskrifterna om försäkringsdistribution

Sammanfattning

Finansinspektionen gör ändringar i 7 kap. 2 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2018:10) om försäkringsdistribution. Ändringarna gäller vilka belopp som ansvarsförsäkringarna ska täcka för försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringar.

Ändringarna innebär att alla belopp i bestämmelsen höjs. Höjningarna beror i huvudsak på att nivåerna höjs i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, genom en delegerad förordning från kommissionen¹.

Ändringarna träder i kraft den 9 oktober 2024, samma dag som nivåerna höjs i det EU-rättsliga regelverket.

¹ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2024/896 av den 5 december 2023 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller tekniska tillsynsstandarder för att justera basbeloppen i euro för ansvarsförsäkring och ekonomiska resurser för försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet.

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen.....	3
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	4
1.3	Regleringsalternativ	6
1.4	Rättsliga förutsättningar	6
1.5	Ärendets beredning	6
2	Motivering och överväganden	7
2.1	Ersättningsnivåerna höjs	7
2.2	Ikraftträdande	12
3	Konsekvenser	13
3.1	Konsekvenser för samhället och konsumenterna.....	14
3.2	Konsekvenser för företagen	15
3.3	Konsekvenser för Finansinspektionen	17

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Försäkringsdistributionsdirektivet² är ett så kallat minimiharmoniseringsdirektiv. I direktivet anges att det har som mål att uppnå en minimigrad av harmonisering och därför inte bör hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa strängare bestämmelser för att skydda kunderna, förutsatt att sådana bestämmelser stämmer överens med unionsrätten (skäl 3). Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution (LFD), förordningen (2018:1231) om försäkringsdistribution (FFD) och Finansinspektionens föreskrifter (2018:10) om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionsföreskrifterna).

I försäkringsdistributionsdirektivet finns bestämmelser om att en försäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring för ansvar till skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av fel eller försummelse i verksamheten. Direktivet anger även vilka belopp en sådan ansvarsförsäkring minst ska täcka. Bestämmelserna om vilka belopp ansvarsförsäkringen ska täcka har genomförts i svensk rätt genom försäkringsdistributionsföreskrifterna.

Av direktivet framgår också att den Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) vart femte år ska se över beloppen som den obligatoriska ansvarsförsäkringen minst ska täcka. Det görs med hänsyn till utvecklingen av det europeiska konsumentprisindex som offentliggörs av EU:s statistikkontor Eurostat. Eiopa ska ta fram utkast till tekniska standarder för anpassning av beloppen utifrån den procentuella förändringen av det europeiska konsumentprisindexet. Eiopa lägger sedan fram utkasten för kommissionen, som antar standarderna i form av en förordning.

Den 5 december 2023 antog kommissionen den delegerade förordningen (EU) 2024/896 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller tekniska tillsynsstandarder för att justera basbeloppen i euro för ansvarsförsäkring och ekonomiska resurser för försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (den delegerade förordningen). Genom den delegerade förordningen ändras försäkringsdistributionsdirektivet på så sätt

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution.

att de belopp som ansvarsförsäkringen ska täcka blir högre. Den delegerade förordningen börjar tillämpas den 9 oktober 2024.

Målet med de ändringar som nu görs i försäkringsdistributionsföreskrifterna är i huvudsak att anpassa dem till den ändrade lydelse av försäkringsdistributionsdirektivet som den delegerade förordningen medför. Dessutom anpassas beloppen i bestämmelserna om ersättningsnivåer för företag av viss storlek, som går utöver direktivets miniminivå, efter den europeiska konsumentprisutvecklingen.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

1.2.1 Nuvarande regelverk

Försäkringsdistributionsdirektivet

Av artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet följer att försäkringsförmedlare och återförsäkringsförmedlare är skyldiga att ha en ansvarsförsäkring eller en annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten. Ansvarsförsäkringen ska enligt bestämmelsen omfatta hela unionens territorium. Den ska minst täcka 1 250 000 euro per skada och totalt 1 850 000 euro för alla skador under ett år.

Enligt artikel 10.7 i försäkringsdistributionsdirektivet ska Eiopa vart femte år se över de belopp som anges i artikel 10.4, med hänsyn till utvecklingen av det europeiska konsumentprisindex som offentliggörs av Eurostat. Eiopa ska utarbeta utkast till tekniska standarder för tillsyn som gäller en anpassning av basbeloppen i euro enligt punkterna 4 och 6. Anpassningen av basbeloppen motsvarar den procentuella ändringen av det index som avses i första stycket i artikel 10.7, från dagen för den senaste översynen till dagen för den nya översynen. Utkasten ska läggas fram för kommissionen vart femte år.

Genom den delegerade förordningen har kommissionen antagit sådana tekniska standarder för tillsyn – samt ändrat försäkringsdistributionsdirektivet – så att beloppen som ansvarsförsäkringen från och med den 9 oktober 2024 minst ska täcka uppgår till 1 564 610 euro per skada, och totalt 2 315 610 euro för alla skador under ett år. I förordningen anges att ändringen motsvarar den procentuella ändringen av det europeiska konsumentprisindexet under perioden 1 januari 2018–31 december 2022 (skäl 1).

Lagen och förordningen om försäkringsdistribution

Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på att försäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring har genomförts genom 2 kap. 7 § första stycket 5 och 2 kap. 8 § första stycket 2 LFD. Bestämmelserna anger att en förutsättning för att få tillstånd att distribuera försäkringar är att den fysiska eller juridiska personen omfattas av en ansvarsförsäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om personen åsidosätter sina skyldigheter.

Därutöver finns bestämmelser i 4 kap. FFD om särskilda villkor som svenska försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring ska innehålla. Dessa bestämmelser följer också av försäkringsdistributionsdirektivet och behandlas inte närmare i denna promemoria.

Försäkringsdistributionsföreskrifterna

De bestämmelser i försäkringsdistributionsföreskrifterna som kompletterar lagbestämmelserna, och som Finansinspektionen ändrar, behandlas i avsnitt 2.

1.2.2 Kommande regelverk

Den bestämmelse som Finansinspektionen ändrar finns i försäkringsdistributionsföreskrifterna. Den 24 maj 2023 presenterade EU-kommissionen ett lagstiftningspaket, EU:s paket för icke-professionella investeringar (*Retail Investment Strategy*).³ Paketet innehåller förslag på ändringar av flera rättsakter, däribland försäkringsdistributionsdirektivet, som kan komma att påverka de aktuella föreskrifterna. Förslagen förhandlas fortfarande inom EU och eventuella ändringar i direktivet väntas dröja. Det finns därför inget skäl för Finansinspektionen att på grund av det arbetet avvakta med ändringarna.

Av artikel 10.7 i försäkringsdistributionsdirektivet följer, som framgår ovan, att förändringar av de nu aktuella bestämmelserna kan komma att ske löpande i femårsintervall.

³ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändringar av direktiven (EU) 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU, 2014/65/EU och (EU) 2016/97 vad gäller unionens regler om skydd för icke-professionella investerare.

1.3 Regleringsalternativ

Föreskriftsändringarna innebär en anpassning till de ändringar i försäkringsdistributionsdirektivet som görs genom den delegerade förordningen. Dessa anpassningar kan inte göras på annat sätt än genom att ändra försäkringsdistributionsföreskrifterna. Det finns därför inga regleringsalternativ.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Enligt 9 kap. 3 § FFD får Finansinspektionen meddela föreskrifter om en sådan ansvarsförsäkring som avses i 2 kap. 7 § första stycket 5 LFD och 2 kap. 8 § första stycket 2 samma lag, när det gäller

1. den högsta ersättningen som kan lämnas vid ett och samma skadefall,
2. den högsta ersättningen som sammanlagt kan lämnas under ett år, och
3. indexering av det högsta ersättningsbeloppet.

1.5 Ärendets beredning

Under arbetet med att ta fram förslaget till föreskriftsändringar hade Finansinspektionen en dialog med en extern referensgrupp som bestod av representanter från Svenska försäkringsförmedlares förening och Konsumenternas försäkringsbyrå.

Den 12 juni 2024 remitterade Finansinspektionen ett förslag till föreskriftsändringar tillsammans med en remisspromemoria till 26 myndigheter och organisationer. Samma dag publicerades förslaget och remisspromemorian på inspektionens webbplats. Regelrådet, Försäkringsorganisationen Liv, Försäkringsorganisationen Sak, Finansbolagens förening, Svenska försäkringsförmedlares förening och Konsumentverket har lämnat synpunkter i sak. Övriga remissinstanser som har svarat på remissen har inte haft något att invända mot förslaget.

Finansinspektionen har övervägt remissynpunkterna. I avsnitt 2 finns en redogörelse för de huvudsakliga synpunkterna när det gäller höjningen av ersättningsnivåerna och hur inspektionen ställer sig till dem. I avsnitt 3 beskrivs Regelrådets huvudsakliga synpunkter på redogörelsen för konsekvenserna av höjningen.

2 Motivering och överväganden

2.1 Ersättningsnivåerna höjs

Finansinspektionens ställningstagande: Ersättningsnivåerna i ansvarsförsäkringar, enligt 7 kap. 2 § andra stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna, anpassas till nivåerna i den delegerade förordningen. Motvarande uppräknig görs också av ersättningsnivåerna för företag med fler än en anställd, som anges i tredje stycket.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Svenska försäkringsförmedlares förening ifrågasätter om uppräknigen av ersättningsnivåerna för företag med fler än en anställd är nödvändig. Av den statistik som föreningen har tillgång till genom sina medlemsföretag framgår att det högsta beviljade ersättningsbeloppet (6 miljoner kronor) som har förekommit det senaste decenniet, med god marginal ryms inom det indexerade försäkringsbelopp som genomförs på EU-nivå (cirka 17,5 miljoner kronor). Även det högsta inlämnade – men inte beviljade – ersättningsanspråket (24 miljoner kronor) som föreningen känner till från det senaste decenniet, ryms inom de nu gällande beloppen för förmedlare med minst två anställda (cirka 29 miljoner kronor). Sett till de inlämnade ersättningsanspråken finns det alltså, enligt föreningen, inget behov av att höja försäkringsbeloppen utöver vad som krävs på EU-nivå. Tvärtom verkar försäkringsförmedlarna, enligt föreningen, vara överförsäkrade.

Svenska försäkringsförmedlares förening instämmer i Finansinspektionens bedömning att det är sannolikt att premien för ansvarsförsäkringen kommer att höjas om ansvarsförsäkringen ska täcka ett högre belopp. Det är svårt att bedöma exakt hur stor premiehöjning som ändringen kan medföra. Det är sannolikt att premierna inte kommer att fördubblas, utan ett riktmärke kan i stället vara en ökning på cirka 50 procent eller något mindre. En premiehöjning blir mest kännbar för mindre aktörer. En till synes begränsad höjning av premierna på relativt kort sikt riskerar i förlängningen att leda till ett sämre utbud av finansiell rådgivning, i synnerhet utanför storstäderna. En sådan utveckling vore beklaglig med hänsyn till försäkringsförmedlarnas unika roll i att stärka konsumenternas möjligheter att fatta välgrundade investeringsbeslut. Ökade kostnader för ansvarsförsäkring riskerar också att

öka den pågående koncentrationen av marknaden som har noterats de senaste åren.

Föreningen anser vidare att nivåerna i den nationella lösningen (7 kap. 2 § tredje stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna) bör utvärderas, eftersom det finns skäl att särskilja aktörer med ett begränsat antal anställda. I nuläget ställs samma krav på företag med två och tio anställda, trots att verksamheternas resurser och behov av försäkringsskydd kan skilja sig åt. På motsvarande sätt kan det finnas skäl att utvärdera om beloppen även i fortsättningen ska vara desamma för företag med 20 respektive 100 anställda.

Finansbolagens förening uppger att deras generella ståndpunkt är att svensk rätt vid genomförande av ett EU-direktiv inte ska gå längre än vad som följer av direktivet, men att föreningen inte har någon invändning mot uppräknningen av beloppen i sig.

Försäkringsorganisationen Liv och *Försäkringsorganisationen Sak* anser att en höjd premie kan innebära att det blir problematiskt för mindre förmedlarföretag att teckna ansvarsförsäkring. Att marknaden koncentreras till de större förmedlarföretagen innebär i slutändan att utbudet av försäkringsprodukter som kunden kan välja mellan begränsas. Organisationerna instämmer i Finansinspektionens bedömning att de höjda beloppen kan medverka till en koncentration av marknaden när det gäller de företag som ställer ut ansvarsförsäkring. Organisationerna anser att Finansinspektionen, för att råda bot på detta, bör överväga att skapa en övergripande ansvarsförsäkring som omfattar alla förmedlare.

Organisationerna uppger också att det verkar som om inspektionen enbart har fokuserat på livmarknaden och konsumentförsäkringar, som endast är en del av den totala försäkringsmarknaden. Sakmarknadens kunder – och de livmarknadskunder som förmedlar företagstecknad försäkring i form av bland annat pensionslösningar för företagets anställda – är i all väsentlighet företagskunder, inte fysiska konsumenter, påpekar Försäkringsorganisationen Liv och Försäkringsorganisationen Sak.

Konsumentverket efterfrågar ett förtydligande av huruvida

- 7 kap. 2 § andra stycket om krav på minsta belopp per skada ska tolkas som att det också gäller för företag med fler än en anställd

- det ryms inom Finansinspektionens bemyndigande att föreskriva om ”minsta” belopp trots att det som står i bemyndigandet är ”högsta” belopp.

Finansinspektionens skäl: Enligt de nuvarande försäkringsdistributionsföreskrifterna ska ansvarsförsäkringen täcka belopp på minst 1 300 380 euro per skada och totalt 1 924 560 euro under ett år. Utöver dessa beloppsgränser, som motsvarar vad som anges i artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet, finns ersättningsnivåer i ansvarsförsäkringen som gäller för företag med fler än en anställd. Finansinspektionen anser, till skillnad från *Finansbolagens förening*, att det i vissa fall kan finnas skäl att utnyttja möjligheten att ställa högre krav än de som anges i det genomförda direktivet – exempelvis för att säkerställa ett tillräckligt kundskydd. Den svenska lagstiftaren och inspektionen har bedömt att det finns sådana skäl när det gäller ansvarsförsäkringen. Försäkringsdistributionsföreskrifterna kräver därför högre nivåer när det gäller den totala ersättning som minst kan betalas ut i ansvarsförsäkringen under ett år för företag med fler än en anställd.

Enligt artikel 1 i den delegerade förordningen ska försäkringsdistributionsdirektivet ändras så att beloppen som en ansvarsförsäkring minst ska täcka höjs från 1 300 380 euro till 1 564 610 euro per skada, och från 1 924 560 euro till 2 315 610 euro totalt för alla skador under ett år. Av skäl 1 i förordningen framgår att beloppen har fastställts utifrån att det europeiska konsumentprisindexet ökade med 20,32 procent under perioden 1 januari 2018–31 december 2022.

Mot bakgrund av den ändring som görs i försäkringsdistributionsdirektivet genom den delegerade förordningen justerar Finansinspektionen de belopp som anges i 7 kap. 2 § andra stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna.

Den delegerade förordningen innehåller även en ändring av det belopp som anges i artikel 10.6 b i försäkringsdistributionsdirektivet. Detta berör emellertid inte svenska försäkringsförmedlare.

Finansinspektionen gör även en ändring i 7 kap. 2 § tredje stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna, som anger den lägsta totala ersättning som ska kunna betalas under ett år för försäkringsförmedlare som har fler än en anställd. Som nämns ovan saknar dessa bestämmelser motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionen anser dock att även dessa belopp ska räknas upp på motsvarande sätt som de belopp som

framgår av den delegerade förordningen. På så sätt medför ändringen inte större kostnader eller begränsningar än vad som är nödvändigt. Syftet är att hålla kundskyddet i försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring på en jämn nivå över tid, även för försäkringsförmedlare med ett visst antal anställda. Efter uppräknings ska beloppen avrundas uppåt till närmaste tiotal euro, på motsvarande sätt som i försäkringsdistributionsdirektivet.

Konsumentverket har efterfrågat ett förtydligande om huruvida regleringen ryms inom Finansinspektionens bemyndigande. I föreskrifterna anges ersättningsnivåerna med ett minsta belopp. Anledningen till det är att det i försäkringsvillkoren för en ansvarsförsäkring anges en högsta ersättning som kan utgå för en skada respektive för samtliga skador under ett år (ett tak). Av Finansinspektionens bemyndigande framgår att inspektionen får meddela föreskrifter när det gäller högsta ersättningsbelopp. Det gör inspektionen genom att sätta ett golv för den högsta ersättningen.

Konsumentverket har också efterfrågat ett förtydligande om huruvida 7 kap. 2 § andra stycket, om krav på minsta belopp per skada, också gäller för företag med fler än en anställd. Finansinspektionen vill framhålla att 7 kap. 2 § tredje stycket ska läsas tillsammans med paragrafens andra stycke. Det som gäller för samtliga försäkringsförmedlare – som inte omfattas av undantaget i 7 kap. 2 § andra stycket andra meningen – är alltså att de ska ha en ansvarsförsäkring som ska täcka ett belopp på minst 1 564 610 euro *per skada*. För försäkringsförmedlare med färre än två anställda gäller också att ansvarsförsäkringen ska täcka ett belopp på minst 2 314 610 euro *totalt för alla skador under ett år* (andra stycket). Om försäkringsförmedlaren har fler än två anställda ska det beloppet i stället ersättas med beloppen i tredje stycket, där beloppets storlek varierar beroende på hur många anställda försäkringsförmedlaren har.

Finansinspektionen anser, till skillnad från Svenska försäkringsförmedlares förening, att den omständigheten att det under det senaste decenniet inte verkar ha förekommit något ersättningsanspråk som har slagit i taket, i sig inte är skäl att behålla nuvarande nivåer i ansvarsförsäkringen för fler än en anställd. Att det eventuellt ännu inte har förekommit ett sådant ersättningsanspråk utesluter inte att det kan komma framöver. Det är möjligt att en kund drabbas av mycket höga kostnader till följd av ett fel eller en försummelse som orsakats av försäkringsförmedlaren. Ansvarsförsäkringen är till för att skydda kunderna mot sådana kostnader. Ett exempel på när en sådan hög kostnad skulle kunna inträffa är om en kund som är näringsidkare

har en fastighet som brinner just den dag som kunden – till följd av försäkringsförmedlarens fel eller försummelse – är oförsäkrad. Det inträffade när Södertälje stadshotell brann ner med stora kostnader som följd (se NJA 1992 s. 782).

Därtill menar Finansinspektionen att förändringarna i konsumentprisindex sannolikt kommer att leda till högre ersättningsanspråk genom att kostnaderna i samhället generellt har ökat. Finansinspektionen har också sett en ökad frekvens eller omfattning av extrema väderhändelser i Sverige (se Finansinspektionens tillsynsrapport nr 26 Försäkringsföretagen och översvämningarna i Gävleborg, dnr 22-24826), vilket väntas leda till ökade skadefall framöver. Sådana skador skulle i sin tur kunna innebära ersättningsanspråk genom ansvarsförsäkringen, om skadorna beror på fel eller försummelse av försäkringsdistributören. När det gäller livförsäkring kan försäkringsförmedlare genom fel och försummelse i stället orsaka investeraren skada på grund av hur dennes investeringar har skötts. Det kan röra sig om mycket stora belopp som har investerats. Finansinspektionen konstaterar dessutom att det inte går att utesluta att det under det senaste decenniet har förekommit ersättningsanspråk som överstiger beloppen i den statistik som Svenska försäkringsförmedlares förening har tillgång till.

Finansinspektionen anser att Svenska försäkringsförmedlares förenings uppskattning om vad som kan förväntas i premieökningar till följd av höjningen är rimlig, det vill säga att premien skulle öka med hälften eller något lägre av den procentuella höjningen. Till skillnad från *Försäkringsorganisationen Liv* och *Försäkringsorganisationen Sak* samt Svenska försäkringsförmedlares förening, ser dock Finansinspektionen inte att konsekvenserna av regleringen kommer att bli sådana att små företag inte längre kan erbjuda rådgivning. Finansinspektionen har tagit hänsyn till små företag genom att anpassa beloppsnivåerna till antalet anställda. För företag med färre anställda krävs ett lägre minsta belopp som ansvarsförsäkringen ska täcka.

Det kan dock, som Svenska försäkringsförmedlares förening har efterfrågat, finnas anledning för inspektionen att i ett senare skede överväga en översyn av 7 kap. 2 § tredje stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna. När bestämmelserna utformades såg marknaden ut på ett annat sätt än i dag. Det kan därför finnas skäl att anpassa bestämmelserna för att de ska bli än mer ändamålsenliga. Frågan om huruvida en sådan översyn behövs och vilka justeringar som i så fall bör göras, behöver dock övervägas ytterligare. En

sådan översyn är inte möjlig att göra inom ramen för detta regelprojekt som behöver anpassas till när den delegerade förordningen ska börja tillämpas. Finansinspektionen gör därför inte någon sådan nu, men kan ha anledning att återkomma i frågan. Inspektionen har ingen rättslig möjlighet att, som Försäkringsorganisationen Liv och Försäkringsorganisationen Sak efterlyser, ställa ut ansvarsförsäkringar.

Finansinspektionen delar inte Försäkringsorganisationen Livs och Försäkringsorganisationen Saks inställning att inspektionen enbart har fokuserat på livmarknaden och konsumentförsäkringarna vid utarbetandet av bestämmelserna.

Finansinspektionen gör även några språkliga ändringar. De innebär inga ändringar i sak, utan görs för att förtydliga.

2.2 Ikraftträdande

Finansinspektionens ställningstagande: Föreskrifterna ska träda i kraft den 9 oktober 2024.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

Finansinspektionens skäl: Den delegerade förordningen ska börja tillämpas den 9 oktober 2024. De ändringar som innebär en anpassning till förordningen bör därför tillämpas från och med det datumet. När det gäller uppräknings av beloppen, som inte är en direkt anpassning till EU-rätten (7 kap. 2 § tredje stycket), finns i och för sig en möjlighet till särreglering. Den skulle till exempel kunna innebära en tillämpning först vid nästkommande avtalsperiod. Finansinspektionen bedömer dock att en sådan lösning inte är lämplig. En övergångsperiod som medger att ändringarna skulle börja gälla först från och med nästkommande avtalsperiod skulle innebära att ersättningsnivåerna skulle vara beroende av ansvarsförsäkringens avtalsperiod. Det skulle medföra att konsumenter under en övergångsperiod skulle ha olika nivåer av skydd genom ansvarsförsäkringen, och att skyddsnivån skulle vara beroende av vid vilken tidpunkt som den enskilda försäkringsförmedlaren har tecknat sin ansvarsförsäkring. Finansinspektionen anser därför att samtliga föreskriftsändringar ska träda i kraft den 9 oktober 2024 utan några övergångsbestämmelser.

3 Konsekvenser

I avsnitt 1.1 ovan finns en beskrivning av det aktuella problemet, vad Finansinspektionen vill uppnå med de föreslagna ändringarna och vilka effekterna blir om den föreslagna regleringen inte kommer till stånd. I avsnitt 1.3 beskriver inspektionen vilka alternativa lösningar som finns och vilket alternativ som bedöms lämpligast. Uppgifter om det bemyndigande som inspektionens beslutanderätt grundar sig på finns i avsnitt 1.4.

Finansinspektionen bedömer att den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av att Sverige är med i EU. Som nämns ovan innehåller försäkringsdistributionsföreskrifterna dock även bestämmelser som saknar motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet, och går på det sättet utöver direktivets miniminivå. Skälen för det framgår i avsnitt 2.1. I samma avsnitt redogör Finansinspektionen för sin analys av att förslaget inte innebär större kostnader eller begränsningar än vad som är nödvändigt för att uppnå dess syfte.

En bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande finns i avsnitt 2.2.

Frågan om eventuella informationsinsatser, förslagets kostnader och intäkter samt andra relevanta konsekvenser behandlas i samtliga delavsnitt nedan. Finansinspektionen anser att en lämplig tidpunkt att utvärdera konsekvenserna av förslaget är i samband med att minimibeloppen för ansvarsförsäkringen i försäkringsdistributionsföreskrifterna ses över under nästa femårsintervall. Förslagets konsekvenser bör då sannolikt ha fått genomslag på marknaden.

Regelrådet anser att redovisningen i remisspromemorians konsekvensutredning var bristfällig när det gällde

- hur många företag som har tillstånd att distribuera försäkringar och hur många av dem som är aktiva,
- storleken på de berörda företagen,
- påverkan på konkurrensen,
- om särskild hänsyn har tagits till små företag när reglerna utformades, och
- om särskilda åtgärder planeras för att begränsa kostnader eller andra oönskade effekter.

Finansinspektionen har kompletterat konsekvensutredningen i denna beslutspromemoria med anledning av Regelrådets synpunkter.

3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Bestämmelserna i den delegerade förordningen innebär att konsumenter som anlitar sådana försäkringsförmedlare som omfattas av förordningen får ett förbättrat försäkringsskydd jämfört med i dag, genom att försäkringsförmedlarnas ansvarsförsäkring täcker kostnader till ett högre belopp. Det samlade beloppet för alla skador som kan ersättas ur en ansvarsförsäkring under ett år höjs från minst 1 924 560 euro till minst 2 315 610 euro. Det ger ett förbättrat försäkringsskydd i sådana fall där ersättning ur samma ansvarsförsäkring behöver lämnas för flera skador under ett år. Genom föreskriftsändringarna förbättras skyddet i ansvarsförsäkringen på motsvarande sätt även för konsumenter som anlitar sådana försäkringsförmedlare som har ett visst antal anställda och som omfattas av bestämmelserna i 7 kap. 2 § tredje stycket försäkringsdistributionsföreskrifterna.

Som också framgår i avsnitt 3.2 nedan, tror Finansinspektionen att den premie som försäkringsförmedlarna betalar för sina ansvarsförsäkringar kommer att bli dyrare när ansvarsförsäkringen ska täcka ett högre belopp än i dag. Inspektionen bedömer dock att denna ökade kostnad för företagen inte kommer att övervältras på kunderna i närtid. Anledningen är att majoriteten av de svenska försäkringsförmedlarna får den största delen av sina ersättningar från de företag vars produkter de förmedlar genom så kallad tredjepart ersättning⁴, inte från avgifter från kunderna. På grund av sättet som storleken på tredjepart ersättningen bestäms på, tror inspektionen inte att en höjning av premierna för ansvarsförsäkringen i sig skulle vara anledning att förhandla om storleken på tredjepart ersättningen. I ett längre tidsperspektiv är det dock troligt att en ökad kostnad för premierna tillsammans med de senaste årens inflation kommer att leda till ökade tredjepart ersättningar, vilket i slutändan kommer att innebära ökade kostnader för konsumenterna. Det är dock inte enbart en konsekvens av Finansinspektionens förslag.

⁴ Med tredjepart ersättning avses de ersättningar och förmåner som tas emot eller betalas ut till någon annan än kunden i samband med att investeringstjänster tillhandahålls. Se vidare prop. 2017/18:216, s. 502.

Som framgår nedan kan en möjlig konsekvens av att ansvarsförsäkringen ska täcka ett högre belopp bli att de företag som ställer ut ansvarsförsäkringar till försäkringsförmedlare koncentreras till ett litet antal försäkringsgivare. Det är troligt att en del av dessa finns i utlandet. Det skulle kunna försvåra för konsumenter när de behöver vända sig till ansvarsförsäkringsgivaren, som då finns i ett annat land.

Finansinspektionen bedömer att föreskriftsändringarna inte kräver några särskilda informationsinsatser från inspektionens sida gentemot konsumenterna.

3.2 Konsekvenser för företagen

Det finns i dagsläget cirka 680 juridiska personer som har tillstånd att distribuera försäkringar. Av dessa företag har 44 procent en anställd, 47 procent 2–10 anställda, 4 procent 11–20 anställda och 5 procent fler än 20 anställda. Därtill har cirka 15 fysiska personer⁵ tillstånd att distribuera försäkringar. Anställda försäkringsförmedlare i juridiska personer som har tillstånd att distribuera försäkringar omfattas av den juridiska personens ansvarsförsäkring och behöver inte teckna någon egen ansvarsförsäkring.

Samtliga företag som har tillstånd att distribuera försäkringar förutsätts vara aktiva. Om företaget inte påbörjar verksamheten inom ett år från det att tillståndet beviljades, eller inte driver sådan verksamhet som tillståndet avser under sex månader, ska tillståndet återkallas eller – om det är tillräckligt – en varning meddelas.

Föreskrifterna beaktar även i fortsättningen företagens storlek, och tar därmed särskild hänsyn till små företag, genom att behålla de differentierade beloppsnivåerna med hänsyn till antalet anställda. För företag med ett mindre antal anställda krävs därför, även framöver, ett lägre minsta belopp som ansvarsförsäkringen ska täcka. Eftersom ändringarna, som framgår nedan, bedöms få marginella konsekvenser för de företag som berörs planerar inspektionen inte några särskilda åtgärder för att begränsa kostnader eller andra oönskade effekter.

⁵ Fysiska personer som har tillstånd för försäkringsförmedling är normalt individer med enskild firma och kan därför inte ha tillstånd som juridiska personer.

3.2.1 Konsekvenser för försäkringsförmedlarna

Det framgår ovan att det i dag finns cirka 680 juridiska personer och cirka 15 fysiska personer i Sverige som har tillstånd att distribuera försäkringar, och som därmed är skyldiga enligt lag att ha en ansvarsförsäkring som uppfyller kraven i Finansinspektionens föreskrifter.

Föreskriftsändringarna bedöms inte medföra några förändringar av försäkringsförmedlarnas faktiska verksamhet, utöver att deras ansvarsförsäkring ska täcka ett högre belopp än i dag.

I och med att ansvarsförsäkringen ska täcka ett högre belopp är det sannolikt att premien för försäkringen kan förväntas bli något högre, för att företagen som ställer ut försäkringen ska få kostnadstäckning för sin produkt. Om premien för försäkringen blir dyrare leder det till att försäkringen kostar mer för de försäkringsförmedlare som är skyldiga att ha en ansvarsförsäkring.

Ändringarna innebär också att försäkringsförmedlarna antingen behöver säga upp befintliga försäkringsavtal och teckna nya, eller justera befintliga avtal om parterna har avtalat om att en sådan justering kan komma att ske. Eftersom det framgår av försäkringsdistributionsdirektivet att en översyn av beloppsgränserna ska göras vart femte år bör branschen dock vara förberedd på det. Motsvarande föreskriftsändringar gjordes också 2020. Ändringarna bör därmed inte innebära någon ytterligare administrativ börda för försäkringsförmedlarna och inte heller kräva några särskilda informationsinsatser från Finansinspektionens sida gentemot försäkringsförmedlarna.

3.2.2 Konsekvenser för försäkringsföretagen

Det finns i dag cirka 20 försäkringsgivare som erbjuder ansvarsförsäkringar på den svenska marknaden. Tillsammans har de här företagen kapacitet att erbjuda ansvarsförsäkringar till hela försäkringsförmedlarmarknaden. Det finns ingen tillgänglig statistik över hur många ansvarsförsäkringar som var och en av dessa försäkringsgivare har kapacitet att ställa ut, men Finansinspektionen känner till att tre av dem i dag ställer ut cirka 70 procent av alla ansvarsförsäkringar på den svenska marknaden.

Det saknas statistik över hur inbetalda premier för olika typer av ansvarsförsäkringar fördelar sig över enskilda ansvarsförsäkringsprodukter, men Finansinspektionen uppskattar att försäkringsförmedlaransvaret omfattar en mycket liten del av den totala summan. När lägstanivån för ersättningsbeloppen i ansvarsförsäkringen justeras upp kan det också förväntas att

försäkringsföretagen som meddelar en sådan försäkring höjer försäkringens premie för att få kostnadstäckning för försäkringen. Højningen av beloppen i ansvarsförsäkringen bedöms därför inte inverka nämnvärt på försäkringsföretagens ekonomiska ställning. Det kan också tänkas att försäkringsgivare som bedömer att de inte har en tillräckligt stor riskaptit utifrån en affärs-mässig bedömning väljer bort möjligheten att erbjuda ansvarsförsäkringar när de ska täcka högre belopp. En möjlig konsekvens av att ansvarsförsäkringarna ska täcka högre belopp kan därför bli att de företag som ställer ut ansvarsförsäkringar till försäkringsförmedlare koncentreras till ett mycket litet antal.⁶

Eftersom det framgår av försäkringsdistributionsdirektivet att en översyn av beloppsgränserna ska göras vart femte år bör branschen vara förberedd på att avtalen om ansvarsförsäkring kan behöva ändras för att motsvara de nya kraven. Motsvarande föreskriftsändringar gjordes också 2020. Ändringarna bör därmed inte innebära någon ytterligare administrativ börda för försäkringsföretagen. Av samma skäl bedöms ändringarna inte heller kräva några särskilda informationsinsatser från Finansinspektionens sida gentemot företagen.

3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Ändringarna bedöms inte få några egentliga konsekvenser för Finansinspektionen. De ger inga intäkter för staten, och några särskilda merkostnader bedöms inte heller uppkomma. Som framgår ovan bedöms ändringarna inte kräva några särskilda informationsinsatser från Finansinspektionens sida.

⁶ Redan i dag är antalet svenska företag som erbjuder ansvarsförsäkringar för försäkringsförmedlare starkt begränsat.